

SOCIOLOGIE TĚLESNOSTI

Pojímání těla ve společnosti a medicíně

Jana Pokorná

22. 10. 2014

Sociologie těla

- Tělo jako:
 - Objekt sociálních vztahů
 - Subjekt sociálních vztahů

 - Murphy: Umlčené tělo

Sociologie těla

- Tělo být vs. tělo mít
- Biologický vs. sociální determinismus

(Ne)normální tělo

- Výslednice společenských norem
- Moc dohledu
 - nad procesy
 - prostředí instituce
- Biomoc
 - přesahuje brány institucí
 - skrze disciplinaci sociálních aktérů

Přirozené tělo

- Vliv expertního vědění
- Posun významu v čase

„Medikalizací můžeme v první řadě rozumět proces, jímž se jisté oblasti života dostávaly do sféry ovládané medicínskými teoriemi i lékařskou praxí, ačkoli do ní dosud nenáležely. Do tohoto pojmu však můžeme současně zahrnout i nárůst užívání profesionálních lékařských služeb. Můžeme jej však i obecněji charakterizovat jako skutečnost, že „existence, jednání, chování i lidské tělo jsou od 18. století integrovány do stále hustší lékařské sítě“ [Tinková 2010: 96]

Přirozený porod

- Biosociální pomezí (Oakley)
- Kulturní normy – disciplinace v rámci prostoru i času
- Profesionalizace porodnictví
 - Porodní báby
 - Expertní vědění

Porodní asistentka

- Sociální role
 - Sociální očekávání
 - Prostorové umístění
 - Soubor vědění
 - Součást systému

Porodní asistentka

- Swan effect (Scamell)
 - „Porodní asistentky: Jsme jako labutě plující na jezeře. Na povrchu vypadáme vyrovnaně a klidně, ale pod vodou mácháme nohama k zbláznění“ [Scamell 2011: 987]
 - „A přitom je potřeba, aby na vás nepoznal, třeba když začnete mít nějaké signály, že třeba něco nejde úplně tak, jak má, tak aby to na vás nebylo vidět. Aby z vás nebyl ten člověk nervózní“ [Ema].

Sociální konstrukce rizika

- Zdraví jako absence nemoci (Trowler)
- Očekávání objevení odchylky od normality
 - Normalita je stále zužována
 - „Pořád se zpřísňují pravidla toho, co je normální porod, dneska už ani nemůžete říct, že je něco normální, dobrý, dobře probíhající porod. Zpřísňuje se to hlavně těmi pravidly v porodnici.“ [Kateřina]

Sociální konstrukce rizika

- Normální porod – označen až zpětně
- Kdo má moc jej rozpoznat?

Biomedicína

- Iatrogeneze
- Zasahování do tělesných procesů přináší další zásahy
 - „Protože jakmile zasáhnu do přirozeného děje, tak už nevím, kam mě ta cesta může dovést. Musím být daleko bedlivější, když podávám oxytocin, tak zasahuji do hormonální rovnováhy celého těla. To teda by vám asi žádný doktor neřekl, to je můj pohled. Já si myslím, že pro každý zásah do porodu musí být důvod a vědět opravdu, proč to dělám, jaké k tomu mám důvody a ne, že paní je otevřená na tři centimetry, tak ji protrhnu vak blan, aby to šlo rychle.“
[[da]

- „Tak zaprvé v individuálním přístupu k těm maminkám. Opravdu k nim přistupovat, že každá má úplně jiné potřeby, každá ten porod prožívá jinak a chce ho prožít jinak, v tom, že já nejsem ta hlavní osoba. Já nerodím ty děti, ale ty ženy rodí. Jako běžná věta byla ‚dneska jsem měla pět porodů‘ jako kde já bych zvládla pět porodů. ‚Já jsem rodila to dítě‘, to bylo takový první, co jsem si začala říkat – tyjo jako to přece nemůžeš říkat takové věci, tys porodila do té doby jedno a jinak měla jsi akorát tu čest, že jsi mohla být u toho, že mohla někomu pomoci radou nebo nějakým přístupem, že se něco dělo jinak. Takže to bylo takové to první, i když dlouho mi trvalo, než jsem se to odnaučila říkat. To zas nebylo – já jsem si to uvědomila, že je to špatně, ale jak to člověk měl naučené, tak dlouho..“ [Dana]

- „No já vám spíš můžu říct, co rozhodně přirozený porod není. Pro mě přirozený porod není, když se vyvolává, když se uměle zkracuje ta délka toho těhotenství. Pak se během něho nemají podávat léky, vlastně bysme se měly zajímat spíš o to, jak se ta maminka cítí, podporovat ji v tom, aby to šlo dobře. Nemá se bezdůvodně dělat žádný zásah jako třeba nástřih. Po porodu samozřejmě nechat dotepat pupečník, dítě nikam neodnášet, ono se na tý jeho váze nic nezmění, když ho zvážíme až za nějakou dobu“ [Kateřina].

Diskuse

- Co by mohla sociologie přinést porodním asistentkám/záchranářům?
- Proč byste se měli zabývat tímto oborem?
- Jaké důsledky to může mít pro Vaši práci?

"All right, then, have it your way!"

Děkuji za pozornost!

Zdroje:

- Murphy, R. F. 2001. *Umlčené tělo*. Praha: SLON.
- Oakley, A. 1980. *Woman Confined: Towards a Sociology of Childbirth*. Oxford: Martin Robertson.
- Scamell, M. 2011. „The swan effect in midwifery talk and practice: a tension between normality and the language of risk“. *Sociology of Health and Illness*. 33 (7): 987–1001.
- Tinková, D. 2010. *Tělo, věda, stát: zrození porodnice v osvícenské Evropě*. Praha: Argo.
- Trowler, P. 1996. *Investigating Health, Welfare and Poverty*. London: Collins Educational.